

EDINOST

„EDINOST“
Ishaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtekih in sobotah. Zjutranje izdanje ishaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vso leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnine se plačevati naprej na naročbe brez priloge naročnine se uprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 25 evr. izven Trsta po 4 evr.

Oglasi se računajo po tarifu v petstu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrst; Peslana, osmrtnice in javne zahvale, maši oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu, ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se sprejemajo. Repokopi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema upravnštvo ulice Molino plesole hšt. 3. II. nadst. Naročnine in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklame dije se preste poštnice.

Glavni urednik slovenskega političnega društva za Primorsko.

1,27 edinost je moč.

Še malo pripomb.

Slab časnikar, ali sploh slab knjigopisec bi moral biti oni, ki bi svojim čitateljem podajal golo in suho poročilo o kakih stvari, o kakem dogodku, a bi poročila ne podrepil zajedno tudi z razmišljanjem o dusevni podlagi dotičnemu poročilu.

Že nekaj časa sem opažamo, da je jela vesti tudi v tržaškem progressovskem taboru neka druga sapa, sapa, ki — v zlovolljo prizadetim krogom — razkriva izvestne goline, katere bi hoteli, ali katere so si prizadevali zakrivati ti krogi.

Te goline se: naš nenasravn in nezdravi politični položaj, kakor so ga ustvarili Italijani, pomočjo dobrih prijateljev. Poznani progressovski kričači so podobni opici, ki si je domišljala, da radi tega ni opica, ker je večja opica, nego druge. Iz tega svojega postopanja bi si morali izerpiti ponk, ki je izražen v nemški prislovcici besedami: „man darf nicht päpstlicher sein, wie der Papst“. Nikdo ne hoti biti bolj papeški, nego je papež sam! Da mora priti do razkolja v progressovski stranki, o tem smo bili mi prepričani že davno. A prišla je popred, nego smo pričakovali. Gospodje so jeli lezti z piedestala doli in potihnilli so hozana-klici. Zakaj? Zato, ker ljudstvo vidi, da za vsemi „idejali“ tiči mnogo, mnoge osebne ambicije. Ali drugače povedano: tudi progressovski gospodje so krvavi pod kožo.

Sedanji nastopi v mestni zbornici se jako poučni; kontroverze med Spadonijsvo in Venezianovo strujo so znak — degeneracije. Peleg vsega svojega „patriotizma“ misli vendar vsaki teh gospodov — na svoje stanje. Tako je prišlo do ohlajenja. Glavni vzrok, da je jela temneti progressovska slava, je pa ravno v tem, da gospodje, misleči le na-se, niso nikdar gledali okoli sebe in niso opazili, kaj se jim razvija pred nosom in za hrbtom in ob boku. Tako so jih kar prehvapili prvi pojavi socialnega gibanja v Trstu. Oni niso niti računali z možnostjo, da bi jim mase kedaj

ntegnile odpovedati pokorščino, ker — zopet ponavljamo to — vedno misleči le na svoje ljube osebe in na koristi svoje — klike, niso imele časa, da bi mislili na to, da je lačen želodec jako neljub gost tudi v italijanskem trebuhu in da nikdo nima te moči, da bi mogel zaustaviti valovje socialnega nezadovoljstva ravno tu ob meji kraljestva — progressovskega. Ni še poplavilo to valovje progressovske moči, pač pa jej že izpodjeda korenike, pljuskuje ob obrežje.

In da podlaga progressovske zgradbe res ni več tako trdna, to pričajo ravno najjasnejše: frikcije, nesoglasja in osebna drgnjenja v tem taboru. A najznačilnejša na teh nasprotstvih je okolnast, da so se ista pojavila ob vprašanju, ki ni v nikaki zvezi z narodnimi in političskimi borbami. Svetovalec Venezian, jedna — to treba priznati — najbistrejnjih glav v taboru progressovskem, je spustil najstrupenejšo filipiko proti mesu od svojega mesa, proti struji Spadonijsvi, oni struji, ki drvi slepo dalje, ne mené se za to, da jo pot vodi — v propad. Venezian je zagrmel ob — vodovodnem vprašanju. Obsodil je one, ki bi hoteli tudi taka vprašanja reševati s tesnega stališča narodnega fanatizma ki hočejo nepremične in za vsako ceno ostaniti zvesti ultraitalijanskemu načelu. Gosp. Venezian pa ni pomislil, da je s tem obsodil ves svoj tabor. Kako so delali gospodje do sedaj, zlasti, ako je šlo tudi le za stvar, ki je bila materialnega interesa za slovensko okolico? Ali jim ni bil narodni moment vsikdar odločilen? Ali so gospoda ob reševanju, bodisi tudi le gospodarskih vprašanj — kedaj pozabili, da so oni Italijani, okoličani pa Slovenci? Sedaj se zgraža g. Venezian na struji Spadonijsvi, na besnenje ljudij, ki „ne vedo, kaj delaje“. Vendar ne verujemo, da so se „poboljšali“ gosp. Venezian in družba, ne verujemo, da bi bilo zmagalo spoznanje o lastni krivičnosti.

Ne, ne moremo verjeti tega, predobro poznamo te gospode. Stvar je taka, kakor smo rekli gori. Gosp. Venezian je bistrejši in razsodnejši, on

opaža, česar ne vidi vroči Spadonijsvi svoji furijoznosti. Venezian vidi in poštevsa, da se mase jela odpovedovati pokorščino, videče, da ni vse idejal, kar kriči v društvu progressovskem; Venezian vidi, da je bilo pač možno upijaniti mase s progressovskimi — frazami, ali ljudstvo hoče biti tudi — sito!

Zato, jedino zato, da bi ublazili valovje nastopivšega nezaupanja, jeli so gospodje hkratu kazati svojo novo stran: stran praktičnih in za javno blaginje skrbečih mož.

Drugače sodijo furijozni Spadoni in družba: po njihovem mnenju naj gredo rakom žvižgat vsa voda in vsa gospodarska vprašanja, da le ostanejo — idejali, zaviti v belo-rudeče zeleno rato. In galerija je na strani poslednjih.

Radi tega je bilo treba nekaj obstrukcije doli z galerije, v proslavo onega „zvzišenega“ dela mestne zbornice, ki tudi danes še ne vidijo in ne slišijo drugega, nego sebe in svoje idejale. Ta galerija je hotela popraviti na idejalu, kar mu je pokvaril nekolike razsodniši in treznejši misleči del zbornice.

Vendar je baš galerija kompromitovala one strastneže, ki so odkrili s svojim barbarskim krikom, da nje privrženci zanikavajo vsako resno delo, ako se isto ne zлага z sanjarstvom iredentističnega šovinizma, pokazala je, da ti ljudje sploh nikdar zmožni niso bili za praktično stran v mestnem gospodarstvu, da nikdar niso bili zmožni za pozitivno delo.

S tem se je tudi pokazala prva razpoklina v „idejalni“ sliki progressovega programa, luknja, katere morda ne popravi več noben umetnik, in ako bi isti prišel naravnost iz tabora Imbrijanijevega. Začetek je storjen — da vidimo dalje, kako progressovci dovedejo sami sebe — ad absurdum.

PODLISTEK

Borovške gracije.

(Lovro Slavec.)

Vozile so se v grajski mlin, hodile v obisk k grajski gospoj, vozile se v bližnji Borovec, v bližnji trg itd. Toda vendar bi se naveščale tudi tega, da niso dobile oboževalcev, kavalirjev, kateri so jim delali kratke ure, in krasno zabavo s svojo zaljubljenostjo in dovtipi.

Vas Borovec nima ravno preveliko niti posvetne niti duhovne inteligence. Stari, pozabljeni župnik in isladi, energični kapelan, na drugi strani „doktor“ Trobec, učitelj Kožinec in sedmošolec Solznik. Ukljub tej mali inteligenci pa je Borovec jako „probujena“ vas, naredno zavedna, z čitalnico in ognjezasnim domom, katerega diči napis, umotvor učitelja Kožinca: Shramba gasilnega društva. Na tem narodnem gibanju Borovec v pač nimajo najmanjše zasluge ti trije zastopniki posvetne inteligence. Oni prirejajo v Borovcu veselice, oni poskrbujejo in naročujejo za čitalnico časopise, „doktor“ Trobec seznanja Borovec s socialnimi problemi itd. No, Trobec sicer še ni doktor v resnici, pač pa „doktor in spe“. Študira pač že osem let, toda prvi državni izpit pa le ima; na Dunaju mu pravijo sicer, „stara hiša“, toda kaj to deje njemu! „Bruci“ ga imajo v časteh, v Bo-

rovcu je „doktor“ in mati njegova pravi, da pojde samo za jeden teden še na Dunaj, potem bode pa tudi tam doktor! Borovci so pač dobri ljudje in dobremu človeku, kakoršen je Trobec, tudi radi privoščajo dobro besedo, posebno ako vidijo, da mu dobro dené, da ga nazivljejo tako. Saj beseda ni konj! Solznikov bode pa tako „gospod“, pravijo stare ženice, v cerkvi se vede jako lepo“. Srečna borovška vas! Doktorja že ima, pa še „gospoda“ bode imela! Slava Trobčeva je sicer pobledela nekoliko, odkar se je po Borovcu raznesla vest, da je prišel domov jedinec Truske gospe, lepi Bogdan, ki je ravno pred tednom napravil doktorat, dasiravno je bil v šolah dve leti za Trobecem. Pa kaj bode to! Ako imajo ljudje denarja, se pač na pravi marsikaj, in ako bi bil Trobec sin grajske gospe, bi bil gotovo že davno doktor!

Četrtek je bil, jako lep dan začetkom avgusta. V borovški čitalnici sedi za mizo v kotu inteligentna borovška trojica. Odložili so liste in se razvili v jako živahnem razgovoru in v kritikah o najnovejših proizvodih slovenskih literatov... Danes najnovejša številka „Ljubljanskega Zvona“! S kakim veseljem so jo pričakovali, nam kažejo s svojo glasno kritiko, ti skriti literatje.

Kdo pa je ta Govekar, gospod Trobec, ki

piše „V krvi“, vprašal je Solznik spoštljivo starega jurista:

Ej kaj je! Visokošolec, cele štiri leta za menoj; nič posebnega. Naj bi raje vrgel vso svojo stvar v koš, pa pisateljstvo prepustil nam, starejšim pisateljem! Taki nam bodo vodili literaturo, pa s takimi proizvodi kakor je „V krvi“? No, sam sem ga lani pošteno prijel na nekem dijaškem shodu na Dunaju! Kar strmel je, ko je zvedel, da sem pisal pesmi v „Zven“. Jaz sem namreč veliko, veliko pesmij poslal uredniku; toda pustil sem mu jih samo dvoje, druge sem pa nazaj zahteval, ker menim izdati v kratkem svoje „zbrane poezije“.

„Bravo, bravo, gospod Trobec. To je lepo z vašimi pesnimi; pa še boljše, da ste zavrnili pisatelja „V krvi“. To je vendar škandalozno, da se ravno v tej zadnji številki omenja samo osmošolec, sedmošolec pa ne. Je-li osmošolec res taka zvezdina?“

„Smo iz zaničevanja do sedmošolcev, le verujte mi Solznik, samo zaradi tega in pa ker nima pojma o socializmu. Ako bi ga količkaj imel, gotovo ne bi bilo toliko plemenite krvi v njegovem romanu, gotovo ne bi tako hvalil teh plemenitnikov! Jaz sem prepričan, da se bode po letih, ko prodre socializem tudi v nas, povsod se studom sežigal ta-le Govekarjev roman“.

(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 18. novembra 1897.

Državni zbor. V večerajnji seji si je zbornica izvolila najprej I. podpredsednika. Na to čast je bil povzdignjen dosednji II. podpredsednik dr. Kramar. Opozicija je oddala bele listke. Potem je razpravljala zbornica o predlogih za pomoč krajem, ki terpe bedo. Socialistiški poslanec Daszynski je jako razsežno govoril o gospodarskih razmerah v Galiciji, ki so povod izseljevanju v masah. Za bedne Dalmatince se je krepko potegnil poslanec Borčić. Rekel je, da za Dalmacijo je to leto najslabše v vsem stolletju. Zahteval je torej, da se poviša svota, določena za Dalmacijo. Kar je zapazil predsednik, da v zbornici ni zadostno število poslancev; prisiljen je bil torej zaključiti sejo, ki se bo nadaljevala jutri.

Iz delegacij. Kakor smo omenili na kratko med najnovejšimi vestmi zadnjega izdaja, je odgovarjal cesar členom obeh delegacij v velepomembnem in jako razsežnem govoru. V prvo je omenil homatije na Vztoku, katere se je posrečilo lokalizovati skupnemu nastopanju velevlasti in da si ni bilo mogoče zabraniti usodepolnega spopada mej Grško in Turčijo, vendar se je tudi ta zadeva rešila po posredovanju velevlasti v še dokaj ugodnem smislu. Naloga bo sedaj še, da evropski koncert uredi tudi razmere na Kreti, tako, da ob varstvu oblasti Sultanove pedeli avtonomijo otoku ter zasnuje ondi boljše bodočnost.

Na to je povdarjal cesar zadoščenjem da, so odnošaji Njegove vlade z drugimi državami najboljši in da je zveza z Nemčijo in Italijo ostala še nadalje kakor temelj evropskemu miru. Posebnim zadoščenjem pa je omenil cesar dejstva, da je ob obstoječem jamstvu miru nastopilo še prijateljsko razmerje z Rusijo. V tem vidi Nj. Veličanstvo le veselo znamenje za bodočnost. Kolika važnost leži v teh besedah vladarjevih, je razvidno iz burnega odobravanja od strani členov delegacij, ki je sledilo tem besedam Nj. Veličanstva. Na to se je spominjal cesar svojih prijateljskih sestankov z vladarji drugih držav in zatrdil, da bo glavna uloga Njegove vlade ta, da se ohrani mir za bodočnost.

Predsednik avstrijske delegacije, grof Thun Hohenstein, je naglašal v svojem nagovoru do cesarja, da je varstvo duševnih in gospodarskih koristi raznih avstrijskih narodov zajamčeno jedino le v krepkem soglasju mej seboj nem in pa v moči monarhije. In delegacija izpolni s tem svojo dolžnost, ako dovoli potrebnih sredstev, oziraje pa pri tem na zmožnost davke plačujočega prebivalstva.

To so nekako v glavnih potezah glasovi, ki so doneli ob sprejemu delegacij pred prestolom Nj. Veličanstva dne 17. t. m.

Reči moramo, da nas navdajajo ti glasovi z nekako radostjo, ker nahajamo v tem novo pričanje, da ne seže do prestola Nj. Veličanstva odmev sovražnih akterev, kakoršni so doneli tekom leta po naši državi in tudi preko mej iste, marveč, da done ondi vse drugi glasovi, ki uplivajo blažilno in pomirjujoče na srce pravega rodoljuba. Ne moremo si kaj, da ne bi beležili posebnim zadovoljstvom onega odstavka v odgovoru cesarjevem, v katerem omenja Nj. Veličanstvo utrjenje prijateljstva z Rusijo, kajti ta točka je jedna najvažnejših v Najvišem govoru. Peleg vse lojalne zvestobe do držav v trozvezi vidi Nj. Veličanstvo še posebno jamstvo za evropski mir v prijateljskem razmerju med Avstrijo in Rusijo. To posebno naglašanje priča, kako so se stvari — vzlic dejstvu, da še obstoji trozveza — vendar le zasukale v Evropi. In ta preobrat pozdravljamo mi velikim veseljem, mi, katere se je le prerado sumničilo „panslavizma“ in rusofilstva, dasi nismo storili drugzega, nego da smo želeli, da pride, kar je sedaj res prišlo po zaslugi modrega vladarja našega in kar so viharno odobravalji tudi člani delegacij: de soglasja in na tem soglasju de vzajemnega zaupanja med Avstro-Ogersko in Rusijo, toraj do ozdravljenja, obetajočega le dobro za bodočnost.

Italijani in trozveza. Kar smo naglašali že opetovano, to se vedno potrjuje z nova, namreč nesoglasje italijanskega naroda s politično obliko, v katere je vprežena oficijelna Italija. Prilikom obiska grofa Goluchowskega v Monzi je pisal Milanski „Secelo“ uprav te-le be-

se: „Da je grof Goluchowski potoval v Monzo radi obnovitve trozveze, to je verjetno. Ta zveza je jako trpela.“

V Italiji ni niti jednega politično neodvisnega človeka več, kateri bi smatral za potrebno, da se ta zveza zopet utrdi, zveza, za katere moramo trpeti stroške mi sami. Ako bi nas čul grof Goluchowski, mi bi mu dejali: „Poslušajte glas ljudstva, ki vam kliče iz našega lista: pustite te zvezo na stran, katera vam utezne donesti nečega dne razočaranje, zvezo, katera ni narodna, marveč le dinastična. Ista nasprotuje koristim Italije, in je brez pomena tudi za Vas.“ — Komentar bi bil odveč, ker naglašamo toisto vedno in vedno.

Politične mreže na Balkanu. Iz Belegrada se javlja, da je napravila veliko senzacijo v tamošnjih krogih vest, objavljena v „Našem Dobru“ o tajnih posetih kneza Nikole. Knez Nikola je obiskal v Monzi kralja Humberta in je poskusil posredovati mej kraljem Humbertom in ruskim carom Nikolajem za približanje Italije k dvozvezi. Na to da je šel knez k caru v Darmštat. Knezu da je v prvi vrsti ležeče na tem, da se zasnuje balkanska zveza. Ideja tej zvezi se je baje porodila v Moskvi. — Te vesti torej so jako razburile vladine kroge v Belemgradu, seveda najbolj one kroge, ki slušajo Milanov rog in katerim je trn v peti knez Nikola z njegovimi uzerajimi idejami za blagor balkanskih narodov.

Teško je ugibati, da-li in v koliko so že dozorele ideje kneza Nikole, vendar je gotovo, da boče knez povečicati svoje ime velikim delom v prik Slovanstva.

Milanova era. „Jedinstvo“ poroča, da je v Srbiji zopet pričela delovati „Milanova era“ z vsem svojim aparatom. Beligranski listi tožijo, da se je v poslednji dobi silno razvila špijonaža, vsled česar opemijajo meščane, naj bodo previdni.

Različne vesti.

Njeno Veličanstvo naša presvetla cesarica praznovala boče jutri svoj imendan. Ista vez ljubezni in udanosti, ki spaja srca podanikov z blagim vladarjem našim, objemlje tudi Njega Visoko soprogo; in ta čut ljubezni in udanosti nas sili, da molimo danes do Vsevednega, da nam še mnogo let ohrani vladarico našo v blagor vse cesarske hiše in vseh nje narodov.

Cesar v pogovoru z delegati. Kakor običajno je po večerajšem vsprejemu delegacij cesar ogovoril posamične delegate. Med ogovorjenimi je bil tudi slov. posl. dr. Šusteršič. Cesar ga je povpraševal po razmerah v Ljubljani po potresu. Z italijanskimi delegati je cesar govoril po italijanski. Splošno se je opazilo, da se je cesar v svojih nagovorih do delegatov iz opozicije v avstrijskem parlamentu strogo izogibal vsaki opazki ozirom na notranji politični položaj.

Pogreb vč. g. župnika Goleba boče jutri, v petek o polu treh popoldne. Pokojni je bil ptuj v Trstu, bati se je torej, da bi bil pogreb brez spremstva; zato je dolžnost t žaškim Slovincem in posebno onim, kar jih je s Kranjskega, da se udeležijo pogreba kolikor jim le možno. Sprevod pojde iz mestne bolnišnice v cerkev sv. Antona novega in od tod na južni kolodvor, da se prepelje v podbrežje na Gorenjskem, kjer je pastiroval pokojnik.

Za podružnico družbe Sv. Cirila in Metoda pri sv. Ivanu so nabrali na večerji sv. Martina v komsumnem društvu med udi 3 gl. 10 nvč. Ko boče stotak, objavimo bolj pridne darovalce. Na isti večerji so nabrali tudi za družine zaprtih okoličanov 6 gl. Lepa hvala vsem darovalcem!

Svetohlinstvo. Naši Italijani se od nekaj mojstri v tartiferiji, ali: v svetohlinstvu. Mi smo uverjeni celó, da veliki del svojih vspehov in malone vso ugodnost političke pozicije njihove v tej pokrajini morajo zahvaliti le temu mojsterstvu. Ponižno hinavski pred onim, ki je močnejši in ki bi lahko škodil njim, a brutalni proti onemu, kateremu morejo škediti oni. Tako stoji od nekaj v njihovem političkem katekizmu. Kakor rudeča nit se vleče taka neiskrenost po vsem nastopanju te gospóde. V prejšnjih časih to ni toliko bilo v oči, ker so se bolj izogibali srečavanju v javnosti z edločilnimi činitelji v državi, parlamentarnimi in eksekutivnimi. Ali od onega trenutka, ko so se spri-

jaznili z avstrijsko ustavo in so tudi tržaški progressovci milostno prestopili prag zbornice na Dunaju, opazamo se le, kako je ta gospoda nasičena samo tartiferijo od temena gori pa do pete doli. Doma zbesneli v svojem sovražtvu do Slovanov, lazijo gori kaj radi okolo klopi Čehov in Poljakov; doma oboževalji moderne zjedinjene Italije ter slavitelji onega XX. settembre, bi na Dunaju radi stiskali roke tudi najhujim klerikalcem; doma polni tožeb o krivicah, ki jim jih baje provzročila vlada, čakajo gori devotno, kdaj se jim prijazno nasmešne kaka ekselencia.

To je tartiferija ali svetohlinstvo na najvišji stopinji; namen pa je jedini ta, da bi varali svet ozirom na svojo kakovost in na svoje namene.

Tako tartiferijo in prav takim namenom je zagrešil tudi zadnji „govor“ poslanca Hortisa. Nekaj sličnega smo zasledili tudi v listu „L' Istria“ od 6. t. m. Tudi tu smo zasledili svetohlinstvo, ki se nam je uprav prigunsilo. Na prvem mestu donša članek o namerovanem premeščanju deželnega zbora istrskega iz Poreča v Pulj. Seveda se napanja poreški list, da bi dokazal, da tako premeščanje ni potrebno prav čisto nič. V očigled obče znanim dogodkom, ki so bili doveli konečno vlade do predčasnega zaključenja dež. zbora, pravi „Istria“ najnedolžnejšim obrazem, da izvzemši manjšino v zbornici ni nikdo zahteval takega premeščanja; s tem, da je bil sedež dež. zbora v Poreču, da se ni prav nič oviral tek javnih stvari, narobe: ta razvoj da je postajal le bolj ekonomičen, jednostaven in — familijaren (aha, že razumemo!) Petem se „Istria“ čudi, od kod da ima grof Badeni — ko ima toliko drugega posla na vseh straneh — še toliko časa, da nasilna alterira deželni statut istrski in da le iz gole kaprice izdaja naredbe, popolnoma nepotrebne in ed nikogar zahtevane.

Kdor je obdržal v spominu vsa nasilja, ki so se vršila dosedaj v deželnem zboru istrskem, in to ne le proti slovanski manjšini, ampak tudi proti zastopniku Njeg. Veličanstva, kdor ve, kako se je tam gazilo v blato parlamentarno načelo, kdor pozna ednošaje v Poreču, vsled katerih naši poslanci niso imeli ni poštenega prenočišča in niso uživali ni one mere spoštovanja in osebn. e svobode, kolikor jo uživa sleherni zadnji fakir — odnošaje, ki so prisilili nekoč vladnega zastopnika, da je nasvetoval našim poslancem, naj odnesejo pete, ker ne more jamčiti za njih osebno varnost — da, kdor ve vse to, ta ve še le, kolika mera tartiferije jo obsežena v hinavskem zavijanju oči poreške babe.

Ali vse ni še najhujše. Dulcis in fundo. V zaključku joče — hinavka na slabih gospodarskih odnošajih v deželi, „ki je toli ubožna že sama ob sebi, ki ne treba agitacije, ampak dela in kruha“, ter vsklika vsa preplašena: „Kdo pa poplača stroške?“ In odgovarja: Le žepi ubozeja ljudstva.

Nočemo govoriti tu o groznem splošnem zanemarjenju po vsej provinciji in v vseh pogledih, ki je izključno le posledica slabega gospodarstva laške gospode; ampak beležimo le: da so ista gospoda, ki pretakajo sedaj solze na siromaštvu ljudstva — jednim namenom, da bi zopet varali na vzgoraj — ravno sedaj, v tem času nesreče, nezgod in neopisne bede v pokrajini, naložili istemu ubogemu ljudstvu neznosno breme šolskih taks vzlic vsom protestom pravih zastopnikov ljudstva in vzlic obupnim vsklikom in prošnjam iz ljudstva samega!! Kje je bilo tedaj sočutje z „ubogim ljudstvom“? Zakaj niso gospodje povpraševali tedaj, od kje boče „ubogo ljudstvo“ jemalo denar za šolske takse?

Ta najnovejša jeremijada „Istria“, baje ljudstvu v prid, je res že svetohlinstvo najnižje vrste.

„Delavec“ proti listu „Avanti“ Tudi „Delavec“ se bavi z onim člankom v socialističnem listu „Avanti“, katerega smo po zaslugi ožigosalji tudi mi in ki je bil uprav senzacionalen po svoji — brutalnosti. „Delavec“, piše:

„V zadnji številki je takajšnji list „Avanti“ priobčil neki članek glede volitev v zavarovalnico proti nezgodam. Dasi „Avanti“ ni glasilo socialno-demokratske stranke, vendar pravi sam, da zastopa socializem. Zaradi tega moramo odločno in glasno protestovati, ako izraža baje v imenu socializma — nazore, ki niso nikakor socialistični. A taki nazori se čitajo iz omenjenega članka. V prvi vrsti treba povdariti, da je raba besede „panslavisti“, v

katero je dotični članek nekako posebno zaljubljen, istega pomena, kakoršnega bi bil „irendentem“ v naših predelih. „Avantija“ mora biti znano, da se naš narod imenuje „slovenski“, kakor njegov „italijanski“. Tega se treba držati, sosebno tu, kjer so strasti radi narodnega vprašanja itak prekomerno razburjene — a ne baš po krivici „panslavistov“. A o pravi „Avanti“ dovtipno (?), da bi podal „panslavistov“ roko, a le v ta namen, da jih prevede eden meter preko pomola S. Carlo, stavlja se na isto stališče, katero zavzemajo italijanski buržoazijski prenapetneži, govoreči, da bi trebalo Slovence — alias panslaviste — izgnati iz „italijanskega“ Trsta; seveda slovenskega delavca ravno tako radi izkoriščajo, kakor italijanskega, če gre „Avantija“ bodi povedano, da se taki dovtipi, ki niso konečno ni zelo duhoviti, protivijo jednakopravnosti narodov, katero je prištevati fundamentalnim točkam socialno-demokratskega programa, kar bi moralo biti listu, imenujočemu se internacijalno socialističnega, sigurno znano. Pravijo-li Avantisti, o katerih torej še ne vemo, ali so socialni demokrate ali ne — da niso antipatrijoti, tedaj imajo po socialističnih načelih popolnoma prav, kajti socializem ne zahteva od nikogar, da bi bil sovražnik ali izdajica svojega naroda. Saj smo tudi mi Slovenci, dasi smo mednarodni socialisti. Ali ako vpraša „Avanti“ naj se li bori proti svojim sonarodnjakom?, odgovorjamo odločno, da, kadar postopajo le ti sonarodnjaki protivno socialističnim načelom; a da tržaški progresovci ne postopajo socialistično, bode morda znano tudi „Avantiju“. Torej: bo proti njim! Konečno nikakor ni opravičeno menenje, da socialisti ne bi smeli kandidata socialista priznati svojim sodrugom, če bi nasprotna stranka glasovala za njega. Socialni demokrate gotovo ne beračijo nikjer za glasove, ali ako misli druga stranka, da je dobro, če glasuje za našega kandidata, ne more jej tega nihče braniti in ako bi se moglo, bilo bi to oviranje svobodnega menjenja, torej zopet „socialisti no“.

Zadnji „Avanti“ prinaša zopet članek o svojem stališču, kateri članek bi mogli smatrati kakor nekak odgovor na gornja izvajanja „Delavčeva“. Obe ti izjavi sta zanimivi na več strani, da bomo tudi mi še govorili o njiju.

„Delavec“ piše oziroma na našo polemiko z „Slov. Narodom“ o govoru g. dra. Tavčarja na shodu v Vipavi, in sosebno z ozirom na našo opazko, da tudi socialisti govore tako, kakor g. dr. Tavčar, med drugim nastopno: „Ako pa duhovniki v časepisju, na shodih itd. stvarno, četudi z nasprotnega stališča, govore in agitujejo, ne boče jim tega nijedna zaveden socialist branil ali zameril, le pobijal jih bode tam, kjer ima nasprotno menenje. Socialistično načelo je: Svoboda vsem! In to uvidevajo že tudi nekateri duhovniki“. Po zakonu lojalnosti, kakoršna je v dolžnost vsakemu dostojnemu in poštenemu novinarju, dajemo tudi našim čitateljem na znanje to izjavo „Delavčeva“.

Odbor „Slovenske Čitalnice“ javlja svojim členom, da se bodo od 20. t. m. naprej prirejali ob sobotah tako imenovani igralni večeri.

Glas iz občinatva. Po cestah tržaških je zopet preišnje navadno življenje, tramvajski vozovi vozijo po svojem tiru naprej, kakor so vozili pred — dvema dnevi. Štrak je nehaj; služabniki tramwaya se nastopili delo — pod kakimi pogoji? — In vendar niso štrajkali brez uzroka, rekli bi, brez opravičenega uzroka; kajti kar tako za šalo se ne ustavi tak promet in ob takem vremenu, kaj takega ne počenjajo razumni ljudje. In zdaj izgleda vendar vsa stvar tako, kakor da so štrajkovci ravnali brez pomisleka, ko so ostavili delo, pretrgali promet.

Ne, brez pomisleka tega niso storili, ampak pomisleka vredno je, kar so storili zdaj. Vodstvo tramwaya, upravni svet, jim je obljubil, da hoče zadevo, radi katere je navstal štrajk, preiskavati in sicer nepristranski.

Te bi značilo, da hoče postopati — pravično. Ali zares hoče biti vodstvo tramwaya pravično? No, rekli bi, to mu ne bode težko, ako le pomisli, da se tudi najizvi uradniki družbe — ljudje in to sicer brez ozira na to, kakov jezik govorijo ti ljudje ali kakove narodnosti so isti. Jako častni in veseli dokaz o njihovi pravi inteligenci bi bil, ako bi hoteli biti povse nepristranski, gospodje od tramwaya. In ako hočejo biti nepristranski in pra-

vični, ergo, pravi gentlemani, tedaj morajo smatrati tudi slučaj kočijaža Zadnika še nerešenim. Poravnati morajo krivico, katero je povzročil „analfabeto“ Zanzola se svojim vedenjem nasproti slovenskemu vozniku tramwaya. In kakor je bilo vedenje „analfabeta“ Zanzole gotovo prenačeno — kajti kakor tako moramo isto smatrati z ozirom na dejstvo, da gospod Zanzola prav vro govori slovenski se slovenskimi strankami v svoji trgovini na lesnem trgu, vsled česar se istim strankam, Slovincem, niti sanjati ne more, da bi mogel Zanzola biti nasprotnik Slovencev in njihovega jezika — tako prenačeno čin krivice je bil tudi oni, katerega je storilo vodstvo tramwaya, da je Zadnika odpustilo iz službe.

No, prenačena so povsodi mogoča, prenačena z dostikrat usodepolnimi nasledki, a ker je človek ustvarjen tako, da mu je možno tudi poravnati storjeno krivico, tedaj je pričakovati, da poravnajo svojo tudi gospodje od tramwaya.

Poštno stvari. Prejeli smo in objavljamo: Dne 13. t. m. je deputacija c. kr. poštarjev (Grego, Dollenc in Schrey) izročila dvornemu svetovalcu Pokornemu kakor pokrovitelju, poštnemu svetovalcu Garimbertiju ter poštnemu tajniku dr. Pospišilu kakor častnima členoma dotične diplome, katero je kaj umetno priredila naša domača tvrška gosp. I. Bonača v Ljubljani. O tej priliki se darovali: Fokorny 100 gld., poštni svetovalec Garimberti 30 gld. in poštni tajnik Pospišil 20 gld., z namenom, da pripada polovica teh zneskov društvu, druga polovica pa ustanovi cesarja Frana Josipa I. za ponesrečeno poštno osobje po deželi.

Na občno željo društvenikov javlja predsedništvo društva o tem humanitarnem činu ter izraža ob jednem najtoplejo zahvalo za znatna darila. Predsedništvo društva.

Prosimo pojasnila. Pred nekoliko dnevi že smo čitali v „Mattinu“, da je v Kanalu razpisano mesto poštarja. Ker se nam dozdeva, da je trg kanalski na slovenskih tleh, da ima torej tamošnji poštar posla se slovenskimi ljudmi, in da po takem mora biti popolnoma več slovensčini, rekli bi, da ne more biti krivo menenje, da bi moralo postati ravnateljstvo iskati konkurentov izključno le med slovenskim življenjem! — Čakali smo in čakali, da poštno ravnateljstvo določi tudi nam dotični razpis natečaja. Zastonj smo čakali, do danes nismo dobili ničesar in najbrže tudi ne dobimo več.

To prezirajuje slovenskega glasila na Primorskem o vprašanju, ki se tiče le slovenskega dela prebivalstva v tej deželi, vzbujajo razne misli in domnevanja o vzrokih, ki so nagnili poštno ravnateljstvo do takega postopanja. Pred vsem se nam usiljuje domnevanje, da nas poštno ravnateljstvo prezira le t-m namenom, da ne izvedo o razpisu ravno oni, ki bi bili v prvi vrsti poklicani, da zaprosijo razpisano mesto!

To ne bi bilo sicer nikako čudo, se stališča dosedanje prakse visokih gospodov o podeljevanju kakoršne si bodi službe na Primorskem, ali čudno, jako čudno se nam mora videti tako postopanje se stališča dolžnega spoštovanja do večine v deželi, a stokrat čudno se stališča resnične, praktične potrebe. Prositi moramo torej pojasnila, da ne bomo prisiljeni misliti — ne v čast poštnemu ravnateljstvu — da na tej slavni oblasti velja ne le krivično, ampak tudi absurdno načelo, da za slovanje med Slovenci je najprimernejši tak funkcionar, ki — ne zna slovensko, ali pa — in to bi bilo še stokrat hušje — ki poleg merebitnega poznanja tega jezika črti ter mrzi ta jezik in ljudstvo, ki ga govori. Takemu načelu bi se morali upreti z vso silo, zato prosimo pojasnila!

Italijanska sodba o naši vojni mornarici. Italijanski ilustrirani list „L'Illustrazione italiana“ pravi v nekem članku, posvečenem vojni mornarici nemški:

„Organizacija vojne mornarice nemške je previdna in popolna, skoraj tako, kakor je vojna mornarica avstro-ogerska, ki je prva na svetu, kajti ni je mornarice, ki bi bila bolj popolna, bolj skladna, bolj izborno organizovana, nego si jo je — v razmerju nje sredstev — ustvarila Avstro-Ogerska. Mala mornarica, ali velike vojaške veljave“.

Tako sodi italijanski list o naši vojni mornarici, torej list naroda, ki ima gotovo tehtnih razlogov, da bi gledal pe strani razvoj naše mor-

narice. Na to smemo biti ponosni. Sosebno pa smemo biti ponosni mi Jugoslovani, kajti mi — naša kršna Dalmacija in naše slovensko Primorje smo ono skladišče, ki zalaga našo vojno mornarico materijalom, na katerega izbornosti sloni nje svetovnoslavno ime. Tudi to treba zabeležiti sedaj pa sedaj ter podtikati pod nos onim, ki nočejo priznati za nobeno ceno, kaj smomi Slovani za avstrijsko državo! Taka dejstva so bolj prepričevalna, nego vsi dvajsturni govora nemškega Lecherja.

Doneski za moško podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. G. Josip Kraljič je daroval po g. Hrvatiju 2 kroni. O prili krsta Venceslava češkega Kraljiča so darovali prvi kum 80 st., drugi kume 40 st., kumica 20 st., g. A. Počkaj 20 st., mati Kraljiča 40 st. in oče 1 krono, skupaj 8 krono 40 stot. Gospa Emica Abramova je nabrala v Logatcu 9 kron 32 st. Gg. Žitko in profesor sta plačala 2 kroni 40 stot. kakor globo radi rabe nemških izrazov v pogovoru, na katere jih je obsodi narodnjak in katera sta se podvrgla takoj. G. Ivan Tence in Ivan Bole, prvi predsednik drugi pevovodja pevkega društva „Skala“, sta nabrala dne 1. t. m. v društveni krmi 13 kron 24 stot.; nadalje sta nabrala znesek 7 kron 60 stot., katere o darovali gg. Jožef Dovšak 1 krono 60 stot., in Ivan Tence, Ivan Bole, Martin Sedmak, Fran Košuta, Fran Furlan in Janez Tence vsak po 1 krono, gg. Anton Kljun-Stenah in Zadkovič sta darovala vsak po 1 krono. Učiteljice, zbrane dne 13. novembra t. l. v Kopru so nabrale 7 kron. Slovanski dijaki c. kr. zavoda za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneburgu pri Danaju so poslali v obrambo potujčevanju slovenske in hrvatske mladine krvnih bratov na jugu svoto 40 kron 80 stot., katere je nabral dne 13. t. m. v veselem krogu tovarišev Slovanov g. Hrabroslav Žuave, ljudski učitelj na dopustu. Posebnim veseljem beležimo rodoljubni čin slovenskih dijakov v Klosterneburgu, ki se spominjajo tudi v tujini svojih tužnih bratov na jugu. Hvala lepa vsem darovateljem in nabirateljcem.

Darovi nesrečni rodbini Ivana Hlada. Na Proseku, Kontovelju in sv. Križu je nabral g. Davorin Srebotnjak sledeče darove: Ivan Ipavec Ivan Žerjal, Ivan Godina, Josipina Štrukelj, Mašenjka Pikč in N. N. po 50 nvč. Slavoj Bratulič, Franjo Gruden, Josip Košuta, Zdravko Cibic in Marija Petot po 30 nvč. Marko Tence, Vinko Švagel, Vekoslav Grobiša, Josipina Purič, Ivan Grk, N. N., Kronoslav Cibic, Ivan Stefančič, Marija Bezin Ivan Škabar, Jaromir in Jankoslav po 20 nvč. Radivoj Pelicon 26 nvč. Davorin Stanič 25 nvč., N. N. 27 nvč., Radivoj Turk 17 nvč. Srečko Puntar, Ivan Berlot, Josip Pertot in Jaromir po 10 nvč. Skupaj 8 gld. 25 nvč.

Nadalje so darovali: Bratje Kravos 15 gld. delavci pri g. Kravosu 13 gld. 60 nvč. Več njih 6 gld. Aleksander in soproga Ciatto 6 gld. Delavci tovarne Dreher 5 gld. 57 nvč. Antonija Trost in Roko Mestron po 5 gld. Štefan Špetič 3 gld. Lucija Doreljo 2 gld 50 nvč. Otton Staladi 2 gld. N. N. 1 gld., Pavla Valda 2 franka, N. N. z Ceste pri sv. Križu je poslal 1 gld 50 nvč., Peter Valič je nabral med rokodelci v Ajdovščini 5 gld. 30 nvč. Marija Carnelich, Ersilja Reitz in Tiriano Sticotti po 1 gld. 50 nvč., Ivan Trobec in Karolina Stinco po 50 nvč.

Vsmiljenja vredni Ivan Hlad nas je naprosil, da v njegovem in njegovih nedolžnih, sedaj tako nenadoma osirotelih otrocih imenu izrečemo najiskrenejo zahvalo vsem blagim darovateljem, ki so dokazali svojim plemenitim činom, da še živi bratoljubje na svetu. Hvala, stokratna hvala vsem, ki so pomogli možu v najhujem položaju.

Umrli je ona Ana Simončič — kuharica v rodbini Greenham — ki si je bila, vrše svoja opravila, užgala obleko in se opekla tako, da so jo morali prenesti v bolnico. Toda opekline so bile tako hude, da je ni mogla rešiti zdravniška pomoč. Pogreb je bil včeraj popoldne.

Tržaška posojilnica in hranilnica (registrovana zadruga z omejenim poročstvom), ulica Molin piccolo št. 1, I. nadstr. je imela letos do 30. oktobra gld. 612.606.94 prometa. Lani v istem času pa gld. 463.641.90. Promet se je torej povečal za gld. 149.065.04. Te številke kažejo, da se zaved sicer ne razvija rapidno, pač pa stalno in — kar je glavna stvar — solidno. Ne dvomimo, da ne mine več dolgo časa, ko bode premagana zadnja

